

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

Фонд Східна Європа

Процедури отримання дозволу на посвідчення водія в країнах ЄС

Інформаційна довідка, підготовлена
Європейським інформаційно-дослідницьким
центром на запит
Комітету Верховної Ради України

Європейський інформаційно-дослідницький центр створено з метою надання народним депутатам України інформації, яка може бути використана ними у законотворчій діяльності. Діяльність Європейського інформаційно-дослідницького центру здійснюється в рамках програми USAID "Рада: підзвітність, відповідальність, демократичне парламентське представництво", що виконується Фондом "Східна Європа". Більше про центр на сайті <http://euinfocenter.rada.gov.ua/>

Естонія

З квітня 2015 року лікарі видають електронні медичні довідки, які вносяться в [базу](#) Дорожньої адміністрації. Для отримання довідки необхідно заповнити на порталі для пацієнтів ([Patsiendiportaal](#)) медичну декларацію щодо стану здоров'я та записатися на прийом до лікаря для підтвердження стану здоров'я. Після заповнення лікарем електронної довідки вона автоматично надсилається до реєстру дорожнього руху, і для подання довідки не потрібно особисто приходити в Департамент шосейних доріг.¹

Відповідно до Закону Естонії «Про дорожній рух» стан здоров'я водіїв механічних транспортних засобів і кандидатів на отримання права керування має відповідати медичним вимогам, встановленим постановою Уряду. Кандидати проходять медичний огляд не раніше ніж за шість місяців до початку курсів з підготовки водіїв механічних транспортних засобів. Особа, яка проводить медичний огляд, може за необхідності визначити особливі умови права керування, виходячи зі стану здоров'я водія механічного транспортного засобу або кандидата на отримання права керування².

Водії транспортних засобів категорій «АМ», «А», «В», «Т» і підкатегорій «А1», «А2», «В1» повинні проходити медогляд кожні 10 років. Водії транспортних засобів категорій «С», «D» и підкатегорій «С1», «D1» проходять медогляд кожні 5 років (ст.101(3) Закону «Про дорожній рух»). З настанням терміну проходження водієм чергового медичного огляду, його право керування транспортним засобом припиняється, якщо за допомогою інформаційної системи здоров'я йому не видана нова діюча медична довідка, або особа не подасть до Дорожнього департаменту нову діючу медичну довідку не пізніше зазначеного терміну.

Медичний огляд водіїв і кандидатів на отримання права керування механічних транспортних засобів, а також інструкторів з підготовки водіїв механічних транспортних засобів проводить сімейний лікар, лікар з гігієни праці або дорожньо-транспортна медична комісія. До складу медичної комісії входять принаймні три лікарі – офтальмолог, невропатолог та терапевт. Замість терапевта до складу комісії може входити сімейний лікар або лікар-гігієніст. Вартість медогляду стягується з особи, яка проходить медогляд, або її роботодавцем.

Адміністративний нагляд за проведенням медичного огляду кандидатів і водіїв механічних транспортних засобів здійснюється Департаментом охорони здоров'я.

Відповідно до Закону «Про дорожній рух» для навчання водіїв механічних транспортних засобів необхідно мати дозвіл на діяльність. Рішення за клопотанням про отримання дозволу на діяльність приймає Міністерство освіти і науки. Дозвіл на діяльність видається, якщо у заявника є:

- 1) навчальні приміщення (будівлі, обладнання та інше майно) або можливість користуватися ними;
- 2) майданчик для навчальної їзди або можливість користуватися ним;
- 3) навчальні транспортні засоби або можливість користуватися ними;
- 4) інструктори з підготовки водіїв механічних транспортних засобів;

¹ Medical certificate [Електронний ресурс] // Road Administration – Режим доступу до ресурсу: <https://www.mnt.ee/eng/driver/driving-licence/medical-certificate>.

² Traffic Act [Електронний ресурс] // Riigi Teataja – Режим доступу до ресурсу: <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/ee/507012014005/consolide>.

- 5) інструктори з надання першої медичної допомоги;
- 6) навчальні програми для відповідної категорії і навчальна документація;
- 7) передбачені навчальними програмами методичні та аудіовізуальні навчальні посібники;
- 8) навчальні посібники з надання першої медичної допомоги, передбачені навчальними програмами.

Підготовка водіїв може здійснюватися в індивідуальному порядку під керівництвом організатора навчання, який відповідає вищенаведеним вимогам і має відповідний дозвіл. Однак законодавець під «організатором навчання» розуміє ліцензовану автошколу. Відтак, обов'язковою є підготовка кандидатів у автошколі.

Закон містить вимоги до осіб, які проводять підготовку кандидатів для отримання посвідчень водія. Так, інструктор повинен:

- досягти віку 21 року;
- мати водійське посвідчення на керування механічним транспортним засобом відповідної категорії строком дії не менше п'яти років;
- не мати покарань за управління механічним транспортним засобом в стані алкогольного сп'яніння і за таке порушення вимог дорожнього руху, за яке законом передбачається позбавлення права на керування транспортним засобом;
- отримати дозвіл від Дорожнього департаменту на проведення занять і його право підтверджується даними дорожньо-транспортного реєстру (ст.109, 118).

Інструктор повинен мати свідоцтво інструктора, яке видається Департаментом шосейних доріг на термін 12 місяців.

Організацією проведення іспитів для водіїв і оцінюванням результатів іспитів в Естонії займається **Департамент шосейних доріг** ([Maanteeamet on Majandus](#)). Особа, яка подала клопотання про отримання права на керування транспортним засобом, може скласти іспит в будь-якому бюро обслуговування Департаменту шосейних доріг, незалежно від місця проживання та місцезнаходження особи, яка проводить підготовку. Реєстрація на іспит відбувається онлайн на сайті е-послуг Департаменту шосейних доріг або в Бюро обслуговування. Перед проходженням іспиту кандидат повинен сплатити державне мито.

Іспит з теорії приймає керівник бюро обслуговування Департаменту шосейних доріг або призначений ним працівник бюро обслуговування³.

Іспити з водіння у кандидатів приймає екзаменатор з Департаменту шосейних доріг, який, у випадку успішного проходження кандидатом іспиту, надає йому право на управління транспортним засобом⁴.

Кандидати можуть здавати водійські іспити у будь-якому бюро Департаменту шосейних доріг, незалежно від місця проживання або місцезнаходження особи, яка проводить підготовку.

Швеція

У Швеції кандидати на отримання права на управління транспортними засобами повинні в обов'язковому порядку зареєструватись для отримання дозволу на

³ Theory Test [Електронний ресурс] // Road Administration – Режим доступу до ресурсу: <https://www.mnt.ee/eng/driver/tests/theory-test>

⁴ Practical Driving Test[Електронний ресурс] // Road Administration – Режим доступу до ресурсу: <https://www.mnt.ee/eng/driver/tests/practical-driving-test>

навчання керуванню транспортним засобом. Для цього необхідно заповнити заяву відповідного зразка, а також декларацію про стан здоров'я та зору, та відправити їх до **Шведської транспортної адміністрації (Trafikverket)**, яка є структурним підрозділом Міністерства підприємництва та інновацій. До декларації необхідно долучити довідку про стан зору (synintyg), яку можна отримати у будь-якого офтальмолога.

Санкція за подання завідомо неправдивих даних у декларації передбачає штраф⁵.

Шведська транспортна адміністрація здійснює ліцензування автошкіл, а також контроль за їх діяльністю. Термін дії ліцензії автошколи не обмежений, однак у випадку виявлення низької якості підготовки водіїв, яка оцінюється за кількістю осіб, які успішно склали іспити на отримання права на керування транспортними засобами, ліцензія може бути відкликана.

Крім того, у Швеції передбачена самостійна процедура підготовки водіїв з наставником (handledare), який повинен відповідати двом вимогам:

- досягти 24-річного віку;
- мати щонайменше 5 років водійського стажу.

Важливою вимогою до наставника є необхідність проходження ним та його підопічним вступного курсу в автошколі, який в середньому може коштувати 30-40 євро. Наставник також повинен мати дозвіл (handledarbevis) на здійснення наставницької діяльності, який зберігає чинність впродовж 5 років.

Завдання з організації іспитів також лежить на Шведській транспортній адміністрації. Кандидати проходять реєстрацію онлайн у [сервісі бронювання](#). Можливість обирати екзаменатора відсутня.

Фінляндія

У Фінляндії ліцензування діяльності інструкторів та організацію іспитів для кандидатів на отримання права керування транспортними засобами проводить компанія «[Ajovarma](#)» відповідно до договору з **Агенцією з питань безпеки дорожнього транспорту Фінляндії (Trafi)**. Втім, повноваження з ліцензування діяльності автошкіл належать Агенції. Ліцензія дає її власнику право проводити навчання на території всієї країни і є безстроковою. Щодо видачі ліцензій не застосовується оцінка потреби – усі кандидати, які відповідають вимогам, мають право одержати ліцензію. Ліцензія на діяльність автошколи видається фізичній або юридичній особі, яка:

- володіє достатніми фінансовими та іншими передумовами для проведення підготовки з керування транспортними засобами;
- не є банкрутом та є (у випадку фізичних осіб) повністю дієздатною особою;
- має персонал, відповідальний за проведення підготовки, відповідне обладнання та навчальні матеріали⁶.

Для отримання права на складання іспиту кандидати повинні завершити курс навчання або в автошколі, або з ліцензованим інструктором⁷. Інститут інструкторів

⁵ Hälsodeklaration, form TSTRK1002 [Електронний ресурс] Swedish Transport Agency – Режим доступу до ресурсу: <http://transportstyrelsen.se/globalassets/global/vag/korkort/english/halsodeklaration-eng.pdf>

⁶ Ajokorttilaki [Електронний ресурс] // Finlex – Режим доступу до ресурсу: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110386>.

⁷ Driving licence for a car [Електронний ресурс] // Finnish Transport Safety Agency – Режим доступу до ресурсу: https://www.trafi.fi/en/road/i_want_a_driving_licence/driving_licence_for_a_car.

Фінляндії є схожим за своєю специфікою на інститут наставників у Швеції – інструктори отримують тимчасовий дозвіл (максимум на 9 місяців) з метою підготовки конкретного кандидата на отримання водійських прав. Як правило, такими інструкторами стають члени сім'ї або друзі кандидата.

Що стосується вимог до кандидатів в інструктори, то вони є такими:

- вік – щонайменше 25 років;
- водійський стаж (категорія «В») – щонайменше 3 роки;
- кваліфікація – кандидат повинен здати іспит з теорії для управління транспортними засобами категорії «В» або одержати профільну освіту;
- особисті якості (зокрема, до уваги береться інформація про порушення кандидатом правил дорожнього руху).

Німеччина

Кандидати на отримання права керування автотранспортним засобом у Німеччині зобов'язані пройти навчання з теорії у автошколі протягом принаймні 14 годин.

У Німеччині ліцензування автошкіл і контроль за їх діяльністю здійснюють **органи виконавчої влади Федеральних земель**. Для цього в них створені спеціальні підрозділи, в тому числі з представників Міністерства транспорту та інших органів, наприклад, Міністерства внутрішніх справ (в Баварії).

Відповідно до Закону «Про навчання керування транспортними засобами» (Fahrlehrergesetz) особи, які проводять відповідне навчання, повинні отримати ліцензію на свою діяльність. Законом передбачені вимоги до інструкторів. Так, інструктором може стати особа, яка:

- досягла 22-річного віку;
- має право на керування транспортним засобом відповідної категорії;
- має достатній досвід управління транспортними засобами відповідної категорії;
- пройшла підготовку в якості інструктора впродовж останніх трьох років⁸.

Іспити для отримання водійських прав приймають офіційно визнані експерти (amtlich anerkannter Sachverständiger) Відділів технічного контролю автомобільного транспорту⁹.

⁸ Gesetz über das Fahrlehrerwesen [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.gesetze-im-internet.de/fahrlg/BJNR013360969.html>.

⁹ Gesetz über amtlich anerkannte Sachverständige und amtlich anerkannte Prüfer für den Kraftfahrzeugverkehr [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.gesetze-im-internet.de/kfsachvg/BJNR020860971.html>.

Висновки

Автошколи займають важливе місце в системі підготовки водіїв в проаналізованих країнах, де законодавчо закріплена вимога проходження навчання в ліцензованих автошколах, тим не менше, в північноєвропейських країнах все більшої ваги набуває індивідуальне навчання (Швеція, Фінляндія). Здійснення ліцензування автошкіл у більшості країн є прерогативою агенцій та органів, пов'язаних з Міністерством транспорту (або його аналогом). Лише в Естонії до цього процесу залучене Міністерство освіти, що свідчить про те, що така підготовка носить ознаки освітньої діяльності. Повноваження з організації іспитів у проаналізованих країнах є виключною прерогативою держави, втім у Фінляндії цю функцію було делеговано сервісній компанії.

Країна	Періодичність медогляді в водіїв (категорії «А», «В»)	Орган, що здійснює організацію іспитів	Орган, що здійснює ліцензування автошкіл	Вимоги до автошколи	Вимоги до інструкторів	Наявність альтернативи автошколам
Естонія	Кожні 10 років	Департамент шосейних доріг	Міністерство освіти і науки	<ul style="list-style-type: none"> • навчальні приміщення (будівлі, обладнання та інше майно) або можливість користуватися ними; • майданчик для навчальної їзди або можливість користуватися ним; • навчальні транспортні засоби або можливість користуватися ними; • інструктори з підготовки водіїв механічних транспортних засобів; • інструктори з надання першої медичної допомоги; • навчальні програми для відповідної категорії і навчальна документація; • передбачені навчальними програмами 	<ul style="list-style-type: none"> • досягти віку 21 року; • мати водійське посвідчення на керування механічним транспортним засобом відповідної категорії строком дії не менше п'яти років; • не мати покарань за управління механічним транспортним засобом в стані алкогольного сп'яніння і за таке порушення вимог дорожнього руху, за яке законом передбачається позбавлення права на керування транспортним засобом; • отримати дозвіл від Дорожнього департаменту на проведення занять і його право підтверджується даними дорожньо- 	Відсутня.

				методичні та аудіовізуальні і навчальні посібники; <ul style="list-style-type: none"> • навчальні посібники з надання першої медичної допомоги, передбачені навчальними програмами 	транспортного реєстру	
Швеція	—	Шведська транспортна адміністрація	Шведська транспортна адміністрація	—	—	Наставники.
Фінляндія	Кожні роки (після 15 років – кожні 5 років)	Компанія «Ajovarma»	Агенція з питань безпеки дорожнього транспорту у Фінляндії	<ul style="list-style-type: none"> • володіє остатніми фінансовими та іншими передумовами для проведення підготовки з керування транспортними засобами; • не є банкрутом та є (у випадку фізичних осіб) повністю дієздатною особою; • має персонал, відповідальний за проведення підготовки, та відповідне обладнання і навчальні матеріали 	<ul style="list-style-type: none"> • вік – щонайменше 25 років; • водійський стаж (категорія «B») – щонайменше 3 роки; • кваліфікація – кандидат повинен здати іспит з теорії для управління транспортними засобами категорії «B» або одержати профільну освіту; • особисті якості (зокрема, до уваги береться інформація про порушення кандидатом правил дорожнього руху) 	Ліцензовані інструктори.
Німечч		Експерти	Органи		• досяг	Відсутня.

ина	—	Відділів технічного контролю автомобіль ного транспорт у	виконавч ої влади Федераль них земель	—	22-річного віку; • має право на керування транспортни м засобом відповідної категорії; • має достатній досвід управління транспортни ми засобами відповідної категорії; пройшла підготовку в якості інструктора впродовж останніх трьох років	
-----	---	--	---	---	--	--

*Підготувала
аналітик
Європейського інформаційно-дослідницького центру
Катерина Пенькова*